

LEON THEREMIN (LEV TERMEN, 1896-1993)

Rosyjski wynalazca, fizyk i muzyk. W 1922 roku przedstawił Włodzimierzowi Leninowi swój najbardziej znany wynalazek - pierwszy w świecie elektroniczny bezdotykowy instrument muzyczny - *Theremin*. Instrument wzbudził zachwyt Lenina (który sam podobno uczył się na nim grać) i stał się obiektem wykorzystywanym propagandowo ku chwale elektryfikacji sowieckiej Rosji. Leon Theremin wysyłany był na tournée po świecie; w 1928 roku osiadł w USA, gdzie intensywnie koncertując pracował jednocześnie dla sowieckiego wywiadu. Po 10 latach, w niejasnych okolicznościach, wrócił do kraju, gdzie najpierw został zesłany do gułagu, a następnie osadzony w tzw. *Szaryszce* (zamkniętym instytucie badawczym dla więźniów naukowców). Opracowywał tam tajne projekty, m.in. samolot bezzałogowy, bezprzewodowy sprzęt podsłuchowy czy alarmowy. Uwolniony w 1947 roku, dobrowolnie kontynuował współpracę z KGB do lat 60. Następnie pracował w Konserwatorium Moskiewskim, z którego został wydalony po opisanu jego historii przez *New York Times*. W 1991 roku, tuż przed upadkiem Związku Radzieckiego, po latach bezowocnych starań, Theremin wstąpił do partii komunistycznej. Jak sam tłumaczył, obiecał to Leninowi, a obietnic należy dotrzymywać.

A Russian inventor, physicist and musician. In 1922 he presented to Vladimir Lenin his most famous invention - the first electronic, touchless musical instrument, the *Theremin*. Lenin was fascinated by the instrument (apparently, he started to learn to play it himself) and made it a propaganda tool used to show the glory of electrification of Soviet Russia. Leon Theremin was sent on tournées around the world; in 1928 he settled in the USA, where he gave numerous concerts while working for the Soviet intelligence. After 10 years, in rather suspicious circumstances, he went back to his home country and was firstly sent to the Gulag to become imprisoned in the so-called *Sharashka* (a secret research institute for imprisoned scientists). He worked there on various secret projects such as, among others, an unmanned airplane, wireless surveillance and alarm equipment. Freed in 1947, he willingly continued his cooperation with the KGB until the 1960s. Later he worked at the Moscow Conservatory, but was expelled when his story was published by the *New York Times*. In 1991, shortly before the USSR collapsed and after years of vain attempts, Theremin joined the Communist Party. As he explained himself, he had promised this to Lenin, and promises are to be kept.